Tijd voor biodiversiteit

Een leefbare wereld is een kwestie van kiezen

Manifest van JongerenXNaturalis, een denktank van zestig jongeren en experts

Tijd voor biodiversiteit

Een leefbare wereld is een kwestie van kiezen

Wij, de jongeren van Nederland, presenteren dit manifest aan de Nederlandse politiek. Onze huidige manier van produceren en consumeren heeft geleid tot verschillende problemen die alle generaties treffen. Het probleem waar wij ons als jongeren zorgen om maken, en waarmee wij ons tot u richten, is het verlies van de biodiversiteit.

Het verlies van biodiversiteit is een teken van onze verstoorde relatie met de natuur. 'Earth Overshoot Day' is de dag waarop de mensheid wereldwijd net zoveel van de aarde heeft gebruikt als wat de aarde in één jaar tijd kan opbrengen. Deze dag vindt nu al in de zomer plaats, een verontrustend teken dat we bijna twee keer zo veel consumeren als de planeet in een jaar kan produceren. Door de biodiversiteitscrisis dreigt de verscheidenheid aan levensvormen op aarde verloren te gaan.

**En ook al worden wij nauwelijks gehoord in de politiek, wij zijn niet te jong om ons zorgen te maken over de biodiversiteitscrisis, noch te jong om mee te denken over oplossingen. Wij weten bijvoorbeeld dat er wetten en verdragen bestaan om de natuur te beschermen (CBD & Aichi targets, habitatrichtlijn, vogelrichtlijn, Natura 2000, Cartagena-protocol, Parijs-klimaatakkoord, EU biodiversiteitsstrategie 2030, SDG's).
Wij weten ook dat deze wetten en verdragen slecht nageleefd worden, dat hierdoor de zesde massa-uitsterving gaande is en dat de mensheid daar de oorzaak van is. Juist wij jongeren hebben de benodigde verbeeldingskracht en kunnen komen met nieuwe ideeën. En niet te vergeten, het gaat over onze toekomst.**

Het is tijd voor biodiversiteit. Daarom presenteren wij jongeren, in samenwerking met Naturalis, dit manifest. Hierin maken wij onze zorgen over een leefbare wereld hoorbaar, proberen wij de politiek te overtuigen om te luisteren en willen wij door het bundelen van onze kracht tot creatieve oplossingen komen. In dit manifest laten we zien dat een leefbare wereld vooral een kwestie is van kiezen.

Tijd voor toekomst

Investeer in jongerenparticipatie

“Zonder jongeren, geen toekomst.”

De toekomst is van de jongeren van vandaag. Onomkeerbare schade aan ecosystemen komt voor hun rekening, en voor die van toekomstige generaties. Het huidige politieke beleid is gericht op de korte termijn. Met de lange termijn wordt veel te weinig rekening gehouden. Het is onaanvaardbaar dat er hierdoor existentiële risico's ontstaan voor de volksgezondheid en uiteindelijk het leven op aarde. Onze stem wordt onvoldoende gehoord bij ingrijpende beslissingen over het milieu.

Dat betekent echter niet dat jongeren stilzitten. Vanuit verschillende initiatieven organiseren betrokken jongeren zich in heel Nederland om hun oplossingen voor de biodiversiteitscrisis te delen. Daarom verzoeken wij de politiek om zich hard te maken voor biodiversiteit en voor jongerenparticipatie. Jongeren hebben, net als iedereen, een groene en gezonde leefomgeving nodig. Wij kunnen de besluitvorming met creatieve en wetenschappelijke inzichten verbeteren. Daarbij komt dat jongeren die nu worden betrokken bij het beleid, later als besluitvormers beter in staat zijn om de enorme vraagstukken omtrent onze leefomgeving op te lossen. Luister naar ons. Laat ons meedenken. Laat ons meebeslissen. Want zonder jongeren, geen toekomst.

"We moeten jongeren enthousiasmeren om ook in deze richting te gaan studeren en werken!"

JongerenXNaturalis pleit voor:

- **Structurele jongerenparticipatie binnen de politiek. Door de stem van jongeren te erkennen wordt een langetermijnvisie gewaarborgd.**
- **De erkenning binnen de politiek om de biodiversiteitscrisis te zien voor wat het is: een even urgente crisis als de klimaatcrisis, zo niet grotere.**

"Alle jongeren betrekken in de ontwerp- en uitvoeringsfase van klimaatplannen: niet alleen meedenken, maar ook meedoen."

Tijd voor gezondheid en leefbaarheid

Aandacht voor biodiversiteit is essentieel

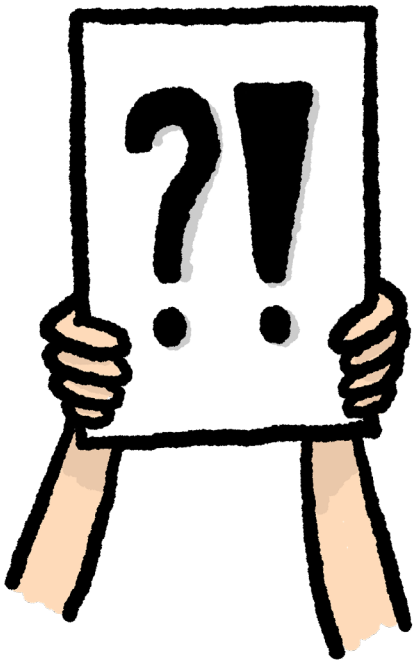
“Fossiele brandstof is zó 2020.”

Biodiversiteit is een belangrijk fundament van een gezonde en duurzame leefomgeving voor mensen en andere organismen, maar staat momenteel niet hoog genoeg op de politieke agenda. Biodiversiteit is noodzakelijk voor de productie van voedsel en voor voedselveiligheid, de kwaliteit van drinkwater, schone lucht, voor het vinden van medicijnen, en robuuste, veerkrachtige ecosystemen. Het verlies van biodiversiteit kan ervoor zorgen dat mensen vaker te maken krijgen met epidemieën, zoals het coronavirus, of milieurampen, zoals droogtes en overstromingen. Biodiversiteit is niet alleen essentieel voor het in stand houden van ecosystemen en onze maatschappij, maar kan ook een belangrijke rol spelen in het tegengaan van klimaatverandering. Zo kunnen financieel efficiënte, natuurlijke klimaatoplossingen zorgen voor een derde van de CO_2-vermindering benodigd voor 2030. Daarbij vormen ecosystemen, zoals duingebieden en mangrovebossen, essentiële klimaatbuffers tegen toenemende natuurrampen, droogte en een rijzende zeespiegel.

Nederland draagt met onze voedsel- en handelssystemen niet alleen bij aan nationaal biodiversiteitsverlies, maar doet dat ook wereldwijd door bijvoorbeeld ontbossing en overbevissing. Wij pleiten voor het erkennen van de biodiversiteitscrisis door de overheid. Hierdoor wordt biodiversiteit een hoge prioriteit voor de politieke en maatschappelijke agenda. Door met alle sectoren in te zetten op het terugdraaien van het biodiversiteitsverlies is het tij nog deels te keren. Laten we de biodiversiteitscrisis onder ogen zien, zodat ook toekomstige generaties kunnen leven op een gezonde en groene planeet.

Om al die redenen roepen jongeren de politiek op om nu actie te nemen. Wij verzoeken het volgende kabinet om direct te beginnen met de implementatie van oplossingen tegen biodiversiteitsverlies. JongerenXNaturalis kan bijdragen door het leveren van een langetermijnperspectief, wetenschappelijke kennis, innovatie, creëren van draagvlak, bewustzijn van burgers, energie voor actie en creativiteit.

“Groen in steden: meer bodem, meer groen, minder beton.”

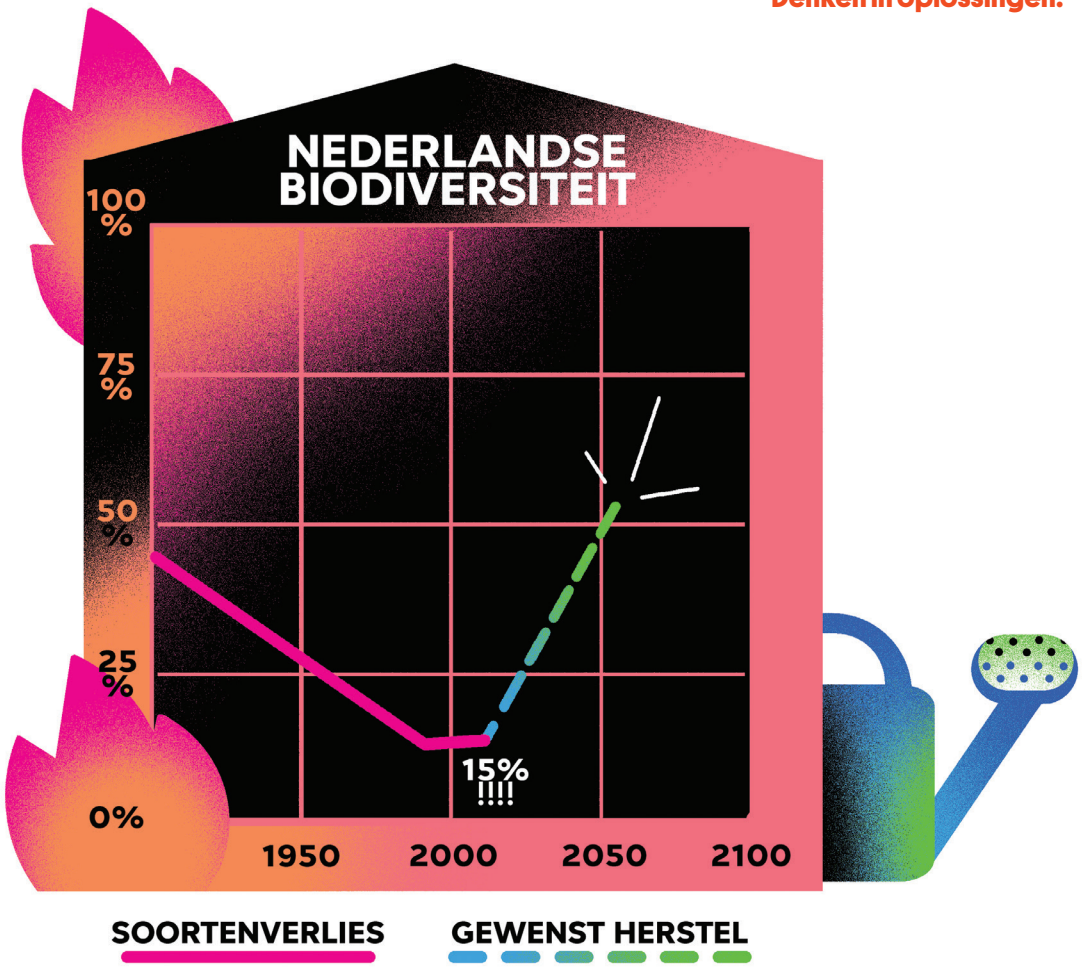
JongerenXNaturalis pleit voor:

- Maximale politieke inzet om het tij van biodiversiteitsverlies te keren waar dat nog mogelijk is.
- De stimulatie van nieuwe biodiversiteitsprojecten op grote schaal.
- Het toekennen van een verdiende en belangrijke plek van biodiversiteit in de klimaatoplossing voor menselijk welzijn.

Tijd voor wijsheid

Investeer in onderzoek en educatie

“Veel positieve energie! Denken in oplossingen.”

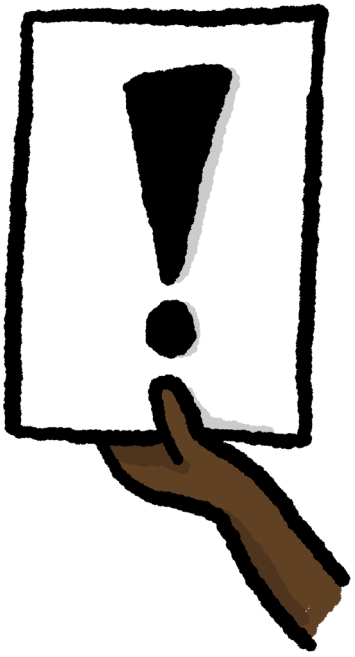
We roepen de politiek op tot het vergroten van het begrip van, en waardering voor, biodiversiteit. Biodiversiteit en een duurzame toekomst moeten de fundamenten zijn van al het onderwijs, van basisschool tot mbo en wo, zodat bij de volgende generatie hoveniers, beleidsmakers, boeren, bankiers en andere professionals biodiversiteit hoger op de agenda staat. Dat betekent investeren in wetenschappelijk onderzoek en in educatie. Onderzoek helpt bij het formuleren van effectieve oplossingen. Sterkere natuur- en wetenschapseducatie en wetenschapscommunicatie helpen draagvlak voor natuurbeleid te vergroten. Allereerst moet er op korte termijn meer inzicht komen in de biodiversiteitscrisis, wat de gevolgen voor Nederlanders zijn en welke oplossingen er bestaan. Hiervoor moeten middelen beschikbaar worden gemaakt. Van groot belang is dat deze opgedane kennis meegenomen wordt in het beleid. Wetenschappers moeten tijd en middelen krijgen om gehoord te worden in de besluitvorming over de biodiversiteitscrisis (bijvoorbeeld door deelname aan een breed BCMT-Biodiversity Crisis Management Team). Geef wetenschappers een stem om oplossingsgericht met de biodiversiteitscrisis aan de slag te gaan: in de besluitvorming, in het maatschappelijk debat en in het creëren van draagvlak.

"Meer klimaat in het onderwijs: niet alleen de fysische, maar ook de sociale aspecten moeten worden opgenomen in het curriculum."

JongerenXNaturalis pleit voor:

- Investeringen in wetenschappelijk onderzoek naar biodiversiteitsherstel en -verlies.
- Een betere integratie van wetenschap en politiek.
- Betere natuur- en wetenschapseducatie, niet alleen op school maar ook voor burgers.

"Educatie en voorlichting over het belang van biodiversiteit, inclusief de economische waarde, is waar het mee begint."

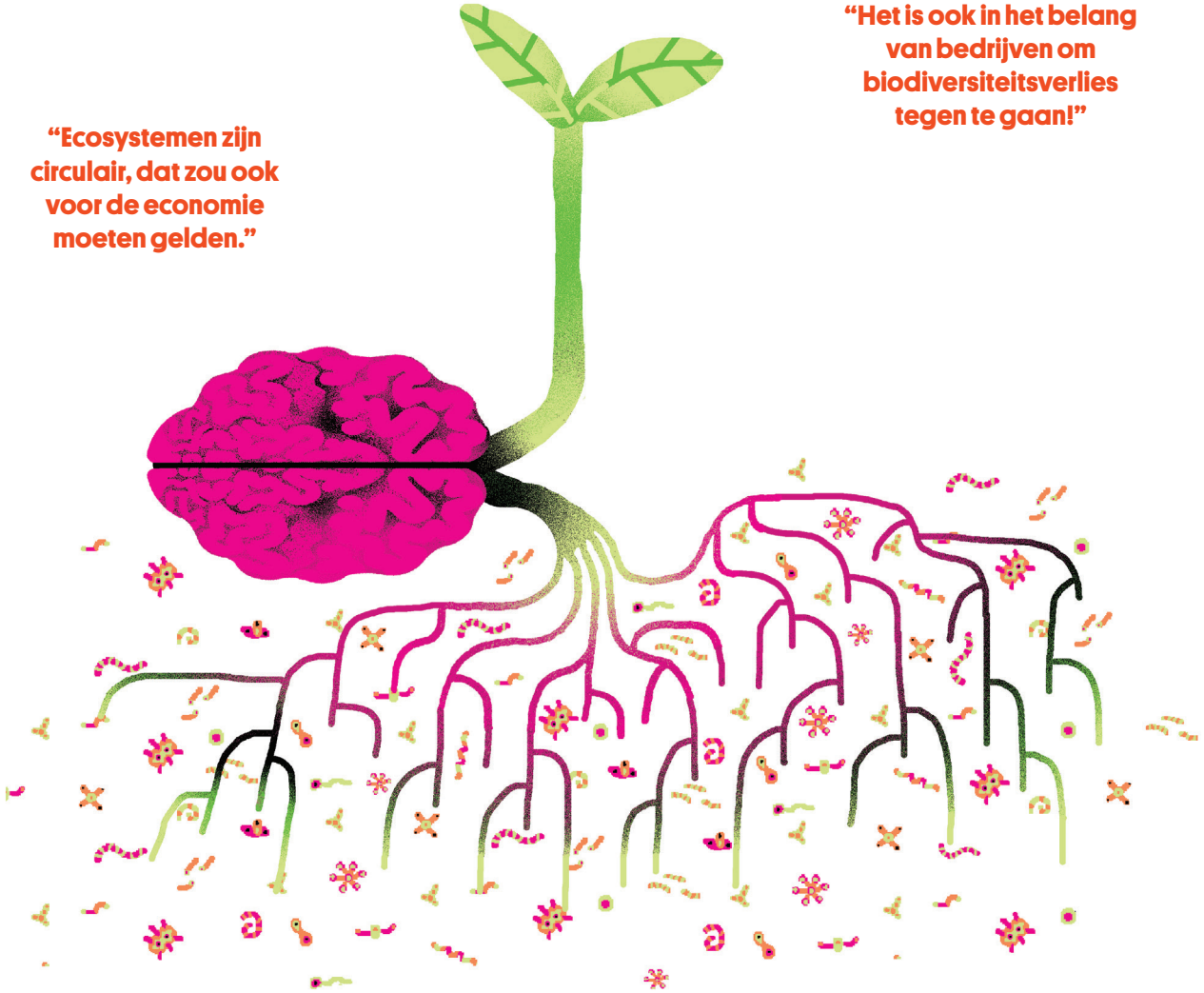

Tijd voor keuzes

Durf te kiezen voor een leefbare wereld

“Het is ook in het belang van bedrijven om biodiversiteitsverlies tegen te gaan!”

“Ecosystemen zijn circulair, dat zou ook voor de economie moeten gelden.”

De politiek moet beleid gaan voeren dat de wetten, afspraken en de wetenschappelijke adviezen omtrent bescherming en herstel van biodiversiteit naleeft. De overheid moet verantwoordelijk worden gehouden voor het niet halen van de biodiversiteitsdoelen, zowel in Nederland als daarbuiten. De Nederlandse overheid doet te weinig om die doelen te halen. We kunnen de lange termijn domweg niet langer verwaarlozen: de overheid moet een leidende rol nemen in het aanpakken van de biodiversiteitscrisis.

Wij pleiten voor meer lef en ambitie vanuit de overheid om de biodiversiteitscrisis aan te pakken. De overheid voelt momenteel te weinig urgentie, en toont te weinig interesse in het belang van behoud en herstel van biodiversiteit en kwetsbare natuur. De eerste stap is al genoemd: de erkenning van de biodiversiteitscrisis. Daarmee toont de overheid de ambitie de crisis serieus te nemen. Wetenschappers wereldwijd waarschuwen al tientallen jaren over de achteruitgang in biodiversiteit; het is tijd om naar ze te gaan luisteren. Een tweede stap is het tonen van lef om de crisis aan te pakken door naar deze wetenschappers te luisteren. Een overheid met lef durft namelijk verantwoordelijkheid te nemen. Zij wacht niet af tot het te laat is om actie te ondernemen, maar luistert naar de wetenschap.

Richt om te beginnen een Ministerie van Klimaat en Biodiversiteit op. Dit ministerie dicht de kloof tussen de wetenschap en de politiek, en zet biodiversiteit hoog op de agenda. Hiermee neemt de overheid verantwoordelijkheid en toont ze lef en ambitie om de achtergestelde doelen te behalen. Noch de biodiversiteitscrisis, noch de klimaatcrisis kunnen nog vier jaar langer wachten. Het is tijd voor serieuze en ambitieuze politieke actie. We hebben geen tijd om de ‘hete hangijzers’ voor ons uit te blijven schuiven. JongerenxNaturalis pleit daarom ook voor de introductie van een Burgerberaad voor Biodiversiteit in het volgende regeerakkoord. Dit Burgerberaad adviseert de overheid, op basis van wetenschappelijk onderzoek en algemeen belang, over complexe vraagstukken.

We roepen de overheid op om duurzaam te investeren in biodiversiteit, en zich daarin te laten leiden door de wetenschap. De overheid laat zich nu vooral leiden door de lobby van grote bedrijven, die het herstellen en instandhouden van de biodiversiteit niet altijd in hun prioriteitenlijstje hebben staan. Daar doen zowel onze overheid als die bedrijven onverstandig aan. De Nederlandsche Bank heeft biodiversiteitsverlies als financieel risico bestempeld, want dat is het ook. Het is ook in het belang van bedrijven om biodiversiteitsverlies tegen te gaan. Kennis over biodiversiteit en over oplossingen voor een biodiversiteit-positieve samenleving zijn broodnodig als we samen de crisis willen aanpakken. Hierin is het belangrijk dat we niet alleen nú kennis vergaren, maar die kennis ook vasthouden voor de lange termijn. Als de overheid vertrouwen toont in de wetenschap, volgt de samenleving vanzelf. Het is tijd om kracht en kennis te bundelen.

JongerenXNaturalis pleit voor:

- De erkenning van de essentiële bijdrage van biodiversiteit aan onze economie, ons welzijn en de leefbaarheid van onze wereld.
- Een Ministerie van Klimaat en Biodiversiteit in het volgende regeerakkoord.
- De oprichting van een Burgerberaad voor Biodiversiteit.

Bijlage

Tijd voor biodiversiteit

Een leefbare wereld is een kwestie van kiezen

JongerenXNaturalis, de denktank van zo'n zestig jongeren en wetenschappers, presenteren deze bijlage ter ondersteuning van het manifest genaamd 'Tijd voor biodiversiteit: een leefbare wereld is een kwestie van kiezen'. De zorgen die door ons worden geuit in het manifest, buigen we in deze bijlage om naar creatieve oplossingen. De bijlage dient ter inspiratie en biedt concrete handvatten voor de Nederlandse politiek om het verlies van biodiversiteit tegen te gaan. Want een leefbare wereld is vooral een kwestie van kiezen.

Tijd voor toekomst

Investeer in jongerenparticipatie

In dit hoofdstuk pleit JongerenXNaturalis voor:

- Structurele jongerenparticipatie binnen de politiek. Door de stem van jongeren te erkennen wordt een langetermijnvisie gewaarborgd.
- De erkenning binnen de politiek om de biodiversiteitscrisis te zien voor wat het is: een even urgente crisis als de klimaatcrisis, zo niet grotere.

Om deze twee uitgangspunten te realiseren is het volgende noodzakelijk:

Jongeren[1] zijn een cruciaal onderdeel van onze democratie, maar worden nog altijd ondervertegenwoordigd.[2] Zolang jongeren ondervertegenwoordigd zijn, moet het **bevorderen van jongerenparticipatie** in de politiek, hoog op de prioriteitenlijst staan. Artikel 12 in het Verdrag van de Rechten van het Kind pleit immers voor het recht van jongeren op vrije meningsuiting en om gehoord te worden over onderwerpen die hun leven aangaan.

Nederland kent inmiddels tientallen jongerenorganisaties (zie tabel 1), die elk uit tientallen, soms honderden, maatschappelijk betrokken jongeren bestaan. Het argument dat wij 'zwak georganiseerd' zouden zijn,[3] gaat niet meer op. Onze overheid heeft al meerdere malen aangegeven jongeren échte inspraak te willen bieden,[4,5] maar toch voelen we ons nog niet gehoord.[6] Nederland heeft de **vernieuwende ideeën en energie van jongeren hard nodig** om de klimaat- en biodiversiteitscrisis effectief tegen te gaan.

1 Jongeren zijn hier gedefinieerd als ouder dan 16 en jonger dan 30 jaar oud.
2 https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/democratie/jongereninspraak
3 https://www.staatscommissieparlementairstelsel.nl/documenten/rapporten/samenvattingen/12/13/eindrapport
4 https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/democratie/documenten/kamerstukken/2021/03/10/kamerbrief-over-beter-betrekken-van-jongeren-bij-democratie
5 https://nos.nl/artikel/2334527-rutte-roept-jongeren-op-de-revolutie-te-beginnen
6 Uitslagen Jonge Klimaatpanel januari bekend! (2021, 8 maart). Jonge Klimaatbeweging. https://www.jongeklimaatbeweging.nl/actueel/uitslagen-jonge-klimaatpanel-januari-bekend/

Er is behoefte aan een doelgerichte, nationale aanpak met meetbare doelstellingen voor jongerenparticipatie binnen de overheid. Deze aanpak zorgt voor duidelijkheid naar de overheid toe over de meerwaarde van jongerenparticipatie, en toont hoe ze jongeren op een betekenisvolle wijze kunnen consulteren. Het gebeurt nog te vaak dat jongeren worden betrokken zonder een duidelijk idee over wat er met hun input gedaan wordt. De meetbare doelstellingen in de nationale aanpak bewaken de activiteit en continuïteit van de stappen richting volwaardige jongerenparticipatie. Deze doelstellingen kunnen bepaald worden per overheidsinstantie en zal ook de diversiteit van de jongeren moeten waarborgen. Jongeren zouden niet steeds moeten afwachten op de volgende gulle motie van een lid van de Tweede Kamer om gehoord te worden.

We pleiten voor een generatietoets in wet- en regelgeving om zo de kwaliteit van de leefomgeving te waarborgen voor de komende generaties. Beleid moet voortaan worden getoetst op de lange termijn effecten voor biodiversiteit, het klimaat en het milieu. Prognoses die erop wijzen dat het beleid negatief zal uitpakken voor de toekomstige leefomgeving, moeten ingezet worden om dat beleid aan te scherpen en te vergroenen.

Besteed aandacht aan de economische en maatschappelijke gevolgen voor toekomstige generaties in de 'Analyse leefomgevingseffecten' van de verkiezingsprogramma's van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). In de doorrekening van verkiezingsprogramma's door het Centraal Planbureau (CPB) moeten ook de toekomstige financiële lasten van natuurherstel, milieubeheer, en klimaatmitigatie en - adaptatie worden meegenomen ervan uitgaande dat de basisnormen worden nageleefd. Geef in het ontwerp en de besluitvorming over de leefomgeving jongerenorganisaties en -bewegingen een gelijkwaardige plek aan tafel. Naarmate de beleidshorizon en de negatieve effecten voor toekomstige generaties toenemen moeten jongeren proportioneel een steeds zwaarder wegende stem krijgen.

Ondersteun Deltaplan Biodiversiteitsherstel om jongeren inspraak te geven. Een organisatie die zich sterk inzet voor biodiversiteit in Nederland is Deltaplan biodiversiteit herstel. Zij hebben inmiddels een stevige achterban van partners en sponsoren met een bekende naam binnen de bedrijfswereld. Echter hebben zij niet genoeg geld om een jongerentak op te richten. Subsidie naar deze organisatie specifiek voor jongerenparticipatie kan niet alleen jongeren motiveren zich in te zetten voor biodiversiteit maar ze ook een plek aan tafel geven. Op deze manier kunnen de jongeren direct bijdragen aan veranderingen in de bedrijfssector.

Het onderwerp **biodiversiteit moet standaard op de politieke agenda** komen te staan. Zodat er structureel aandacht aan het onderwerp wordt gegeven en het hoge prioriteit krijgt in ieders politieke agenda. Zo erkennen we de urgentie van de biodiversiteitscrisis.

Stel een staatssecretaris biodiversiteit aan, ter ondersteuning van het Ministerie van Klimaat en Biodiversiteit (zie pijler 4).

Bij de vergroening van dorpen en steden moeten gemeenten actief jongeren benaderen en betrekken. Voor biodiversiteitsherstel is het belangrijk dat we de leefomgeving van jongeren vergroenen. Door hen actief bij dit proces te betrekken, krijgen jongeren een gevoel van eigenaarschap over hun leefomgeving.

Ben je bewust van de organisaties waarin jongeren zich organiseren voor een betere toekomst. Nederlandse jongerenorganisaties hebben elk een unieke expertise, waarmee zij een terechte stakeholder aan tafel zijn. Hieronder een duidelijk overzicht van de jongerenorganisaties die betrokken kunnen worden als het gaat over de klimaat- en biodiversiteitscrisis.

Tabel 1. Voorbeelden van Jongerenpartijen die zich bezighouden met de biodiversiteitscrisis.

Organisatie	Expertise
Coalitie-Y	Jongerenplatform en denktank. Focus op onderwijs, woningmarkt, arbeidsmarkt en klimaat. Maken zich sterk voor jongerenparticipatie.
Dutch Wavemakers	Jongerenorganisatie met een focus op water en energie. De ambassadeurs komen uit de sport en wetenschap gerelateerd aan deze onderwerpen. Focus op bewust omgaan met water en milieu.
Fridays for Future	Scholieren en studenten die regelmatig school-stakingen en demonstraties organiseren in strijd voor een rechtvaardige toekomst. Focus op jongere doelgroep en activisme.
Jonge Klimaatbeweging (JKB)	Koepelorganisatie van meer dan 70 jongerenorganisaties. Vertegenwoordigt de stem van jongeren in het klimaatdebat met een focus op de thema's wonen, werken (economie), mobiliteit, voeding (landbouw), onderwijs en gezondheid.
Jongeren Milieu Actief (JMA)	Organisatie gelieerd aan Milieudefensie. Focus op duurzaamheid en rechtvaardigheid. Organiseren acties en trainingen voor jongeren.
Jongeren Milieu Raad (JMR)	Adviesraad bij Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor het Nationaal Milieuprogramma tot 2050. Vertegenwoordigd jongeren in milieubeleid.
Klimaat Energie Koepel (KEK)	Cross-sector netwerk van young-professionals die werken aan energie- en klimaatvraagstukken. KEK fungeert als denktank en netwerk voor betrokken ambassadeurs.
Nationale Jeugdraad (NJR)	Overkoepelend netwerk voor jongerenorganisaties. Focus op verbinden en participeren. Jongeren denken mee over alle mogelijke beleidsterreinen.
Slow Food Youth Netwerk (SFYN)	Jongerenbeweging met focus op voedsel. Zet zich in voor 'good, clean en fair' voedsel voor iedereen. Organiseert eat-ins, proeverijen, campagnes en projecten.
Youth for Climate NL	Jongerenorganisatie met focus op klimaatactivisme. Heeft verschillende werkgroepen gericht op stakingen, onderwijs en klimaat stunts. Ook meer gericht op jongere doelgroep.
En de jongeren van Extinction Rebellion, Urgenda, Greenpeace en andere klimaat- en milieuorganisaties.	

Tijd voor gezondheid en leefbaarheid

Aandacht voor biodiversiteit is essentieel

In dit hoofdstuk pleit JongerenXNaturalis voor:

- Maximale politieke inzet om het tij van biodiversiteitsverlies te keren waar dat nog mogelijk is.
- De stimulatie van nieuwe biodiversiteitsprojecten op grote schaal.
- Het toekennen van een verdiende en belangrijke plek van biodiversiteit in de klimaatoplossing voor menselijke welzijn.

Om deze drie uitgangspunten te realiseren is het volgende noodzakelijk:

De overheid is verantwoordelijk voor een gezonde en leefbare leefomgeving in Nederland, maar ook in de wereld: teloorgang van biodiversiteit elders raakt ons ook. Nederland is bovendien een mondiale spil in handelsstromen; veel goederen zijn te herleiden op praktijken die elders de biodiversiteit enorm schade berokkenen.[7,8] **Meer monitoring en handhaving is daarom nodig om onze import biodiversiteitsvriendelijk te maken.**

We pleiten voor een **eenduidig Europees beleid over de biodiversiteit**. Dit beleid zorgt voor verduidelijking en inzicht in de status van biodiversiteit in Europa en op het effect van de import van buiten Europa. Hiervoor moet een rode lijst van importproducten komen met een verplicht 'biodiversiteits impact factor'. Deze factor wordt gebaseerd op de effecten van de producten op de biodiversiteit in het land van oorsprong. Met een transparant en eenduidig beleid kunnen consumenten en producenten beter bepalen hoe ze biodiversiteitsvriendelijke producten kunnen gebruiken. Het Europees beleid zal ook bijdragen aan het **creëren van een gelijk speelveld**, zodat bedrijven profiteren van verduurzaming van leveranciersketens en bedrijfsvoering. Als voor iedereen dezelfde spelregels gelden, worden bedrijven met een negatieve impact op biodiversiteit op het matje geroepen, terwijl bedrijven met een positieve impact meer kansen krijgen duurzaam te groeien.

Laat de natuur veerkrachtig zijn. Geef de Nederlandse natuur de ruimte om dynamisch te zijn, stimuleer rewilding-projecten en de aanleg van verbindingszones tussen kritieke populaties en kritieke natuurgebieden. Creeër agrarische biodiversiteits-buffers rondom aangewezen natuurgebieden door natuurinclusieve landbouw rond natuurgebieden te verplichten.

Zorg voor een biodiverse en groene stedelijke omgeving die de recreatiedruk uit de huidige natuurgebieden verlicht. Leg recreatief aantrekkelijke landschappen dicht bij huis aan, maar bevorder ook in en rond steden duurzame projecten die natuurherstel promoten en de biodiversiteit bevorderen. Zo wordt het Nederlandse landschap 'all inclusive': het wordt leefbaarder, aantrekkelijker én meer biodivers.

Hanteer een basisnorm voor biodiversiteit in agrarisch en stedelijk gebied en ondersteun landbouw en gemeenten in de omslag naar natuurvriendelijke systemen. Stimuleer daarbij natuurinclusieve stedenbouw en architectuur middels subsidies en versoepelde regulering. Dit vergroot de leefbaarheid in en rondom steden door een verbeterde waterhuishouding, luchtkwaliteit en gezondheid en productiviteit van inwoners door handhaving van aangename temperaturen.

7 Cardinale, B., Duffy, J., Gonzalez, A. et al. Biodiversity loss and its impact on humanity. Nature 486, 59–67 (2012).
8 https://www.wwf.nl/wat-we-doen/actueel/nieuws/nederland-import-ontbossing

Breid het aantal beschermde gebieden uit en zorg voor verbindingszones/corridors tussen gebieden - de huidige totale oppervlakte in Nederland waar (wilde) natuur echt de kans krijgt is te klein.[9] Gemeenten en burgers moeten zelf gebieden kunnen voordragen als beschermd of als natuurgebied. Ook wijken en parken zouden in aanmerking moeten komen om "natuurgebied" te worden. Bescherm gebieden die aangemerkt zijn als natuurgebied, zoals Natura 2000-gebieden, en focus hier op biodiversiteit in de brede zin.

Communiceer expliciet naar burgers welke initiatieven er lopen en met welke reden. Natuur geeft schoonheid, rust, ruimte. Het draagvlak voor natuurbehoud is aanwezig onder de bevolking. Voor de eigen omgeving wordt meestal grote betrokkenheid gevoeld[10] - dit moeten burgers kunnen omzetten in verantwoordelijkheid en het ontwikkelen van initiatieven.

We pleiten ervoor **bestaande vergroeningsprojecten meer op elkaar te laten aansluiten** en deze onderdeel te maken van publieks- en educatie campagnes. Maak bijvoorbeeld geld vrij voor de steun van vrijwillige vergroeningsinitiatieven op gemeentelijk niveau, zoals de aanleg van tiny-forests, bloemstroken of het verwijderen van betegeling. De gemeenten moeten in hun plaats **toezien op de kwaliteit en integratie** van deze projecten, zodat de doelen elkaar niet tegenwerken.

Biodiversiteitsverlies en klimaatverandering moeten op een geïntegreerde wijze bestreden worden. Het behalen van de Parijsdoelen wordt bedreigd door het verlies aan bronnen van natuurlijke koolstofopslag; van veenweiden, tropische bossen tot de oceaan. Dit zijn ecosystemen die bij nog verdere degradatie zullen omslaan naar bronnen van broeikasgassen van onvoorzienbare omvang. Om een duurzame transitie niet ten koste te laten gaan van de natuur, zou biodiversiteit altijd in overweging genomen moeten worden in klimaatoplossingen.

Neem daarom **ecologische overwegingen mee in de vormgeving van duurzame energieprojecten**, om de negatieve impact op de biodiversiteit te limiteren en kansen te benutten voor positieve neveneffecten. Bijvoorbeeld de creatie van riffen bij offshore windmolens of groene daken die de efficiëntie van zonnedaken verhogen.

Investeer in de natuur om de schadelijkste gevolgen van klimaatverandering, extreem weer en droogte, weerstand te bieden met kustbescherming, koelte en wateropslag in de stad.

Tijd voor wijsheid
Investeer in meer onderzoek en educatie

In dit hoofdstuk pleit JongerenXNaturalis voor:

- Investeringen in wetenschappelijk onderzoek naar biodiversiteitsherstel en -verlies.
- Een betere integratie van wetenschap en politiek.
- Betere natuur- en wetenschapseducatie, niet alleen op school maar ook voor burgers.

Om deze drie uitgangspunten te realiseren is het volgende noodzakelijk:

Als je niet weet wat er is, kun je het ook niet beschermen. **Breng de huidige biodiversiteit in Nederland in kaart door middel van wetenschappelijk onderzoek.** Verschillende instanties in Nederland zijn hier al ver mee gevorderd; geef hen extra financiering om de programma's te verbinden, uit te breiden en te verbeteren. Laat eerst een **historische "nulmeting"** uitvoeren op basis van historische collecties van Naturalis en andere natuurhistorische musea. Er is nu al veel verdwenen, dus een nulmeting op basis van het heden is niet correct. Op basis van de nulmeting

9 https://www.trouw.nl/nieuws/heeft-nederland-nu-te-weinig-of-te-veel-natuur~b2556eb1/
10 https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/20200115_maatschappelijke_betrokkenheid_totaal.pdf

en de huidige situatie kan een doelstelling worden geformuleerd, en verbetering of verslechtering in de toekomst beter worden gemeten.

Betrek burgers bij biodiversiteitsonderzoek door middel van citizen science. Dit is goed voor zowel wetenschap als educatie. Burgers spelen een essentiële rol bij de monitoring van onze natuur: gezamenlijk kunnen zij bewerkstelligen wat voor wetenschappers alleen niet mogelijk is. Ook verhoogt het onder de bevolking de algehele betrokkenheid en kennis over biodiversiteit. Belangrijk is dat alle biodiversiteitsdata voor iedereen vrij toegankelijk beschikbaar is. Betrokkenheid bij de monitoring kan ook leiden tot nationale trots: kijk wat er in ons land allemaal groeit, bloeit en leeft - en (hopelijk) hoeveel verbetering we zien.

Maak veldonderzoek naar biodiversiteit in ons land mogelijk. Wijs zowel natuur-, agrarische- en stedelijke gebieden aan in Nederland waar onderzoekers perspectiefvolle interventies om biodiversiteit te herstellen kunnen implementeren, en laat het effect nader onderzoeken. **Ondersteun dit financieel.**

Zet een Biodiversiteitshulplijn op, als helpdesk voor onder andere politici en ambtenaren. Zij zijn geen experts, maar schatten wel complexe situaties in, nemen beslissingen en kiezen of stimuleren bepaalde interventies. De expertise is wel aanwezig bij wetenschappers en de hulplijn brengt beide partijen met elkaar in contact. Het Ministerie voor Klimaat en Biodiversiteit (zie pijler 4: Tijd voor keuzes) verdient een ingebed wetenschappelijk bureau, zodat de kennis daar letterlijk in huis is.

Maak de achteruitgang van biodiversiteit tastbaar en bespreekbaar. Investeer met hoge prioriteit in een **bewustzijnscampagne, met wetenschappelijke onderbouwing**. Vertaal de uitkomsten van wetenschappelijke monitoring naar een breed publiek in de vorm van een toegankelijk en overzichtelijk **Biodiversiteitsdashboard**. In één oogopslag de stand van zaken met betrekking tot soortenverlies (kwalitatief) en soortmassaverlies (kwantitatief) - met signaalwaarden en voorspellingen voor de toekomst.

Vermeld ook concrete acties op het Biodiversiteitsdashboard ter stimulering van de biodiversiteit, om handelingsperspectief te bieden. **Ondersteun en stimuleer burgerinitiatieven rondom biodiversiteit, maar mét kwaliteitstoets** - anders draagt het niet bij of werkt het zelfs tegen.

Om de biodiversiteitscrisis aan te pakken hebben we iedereen nodig. De komende generatie zal in aanraking moeten komen met een andere manier van omgang met de natuur en door middel van actuele kennis en praktische handvatten in het curriculum gewapend worden voor de toekomst. **Versterk daarom het curriculum in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs op het gebied van biodiversiteit en duurzaamheid.** De inbreng van jongeren is hierbij belangrijk, want met hun input kan het curriculum relevanter worden gemaakt.

Een curriculumverandering is een oplossing voor de langere termijn. Er is nu meteen actie nodig van de huidige generatie volwassenen. De noodzaak van educatie van deze groep is daarom zeer urgent. **Binnen een politieke termijn van vijf jaar moet voldoende draagvlak gecreëerd zijn** voor ingrijpende veranderingen in de maatschappij en moet ieder tot actie zijn aangezet. De aanwezige wetenschappelijke kennis moeten we naar grote groepen mensen overbrengen. Iedereen die meer kennis op wil doen moet die mogelijkheid krijgen, zodat iedereen een leven lang kan leren over de natuur.

Investeer daarnaast in mogelijkheden voor **om- en bijscholing** voor onder andere boeren, planologen, bouwkundigen en groenbeheerders bij provincies, gemeenten en waterschappen. Zij zullen in deze beweging mee moeten gaan en kunnen daarin niet zonder ondersteuning en kennis.

Tijd voor keuzes
Durf te kiezen voor een leefbare wereld

In dit hoofdstuk pleit JongerenXNaturalis voor:

- De erkenning van de essentiële bijdrage van biodiversiteit aan onze economie, ons welzijn en de leefbaarheid van onze wereld.
- Een Ministerie van Klimaat en Biodiversiteit in het volgende regeerakkoord.
- De oprichting van een Burgerberaad voor Biodiversiteit.

Om deze drie uitgangspunten te realiseren is het volgende noodzakelijk:

De overheid moet de essentiële bijdrage van biodiversiteit aan onze economie, ons welzijn en de leefbaarheid van onze wereld erkennen. Biodiversiteit ondersteunt veel ecosysteemdiensten zoals het voorzien van voedsel, schone lucht, bouwmateriaal en klimaatmitigatie.[11] We zijn voortdurend afhankelijk van functionerende ecosystemen om deze diensten in stand te houden. Denk aan de rol van inheemse insecten bij bestuiving dat cruciaal is voor de landbouw.[12] Echter hebben we deze diensten te lang als vanzelfsprekend beschouwd.

De overheid moet **natuurlijk kapitaal**, waar biodiversiteit een belangrijk onderdeel van is, **erkennen als de basis van onze samenleving**. Dit idee is terug te vinden in “The Wedding Cake” model waar economieën en samenlevingen als onderdelen worden gezien van de biosfeer.[13] Zo zijn alle maatschappelijke en economische Sustainable Development Goals onderstreept door SDG[14] ‘Life below water’ en SDG[15] ‘Life on Land’. Nederland is toegewijd aan deze doelen en moet de huidige wet- en regelgeving kritisch tegen het licht van deze doelstellingen houden.

De bijdrage van biodiversiteit moet natuurlijk niet alleen op papier worden erkend, maar er moet ook naar worden gehandeld. De overheid moet lef tonen om te investeren in biodiversiteit herstellende projecten, en **zich ontdoen van investeringen die schadelijk zijn voor de biodiversiteit**. Sommige banken en bedrijven nemen al stappen in de goede richting, maar zouden kunnen profiteren van meer overheidssteun. Door biodiversiteit hoger op de agenda te zetten worden andere bedrijven aangemoedigd om te volgen.

We pleiten voor een Ministerie van Klimaat en Biodiversiteit in het volgende regeerakkoord. Het oprichten van een Ministerie van Klimaat en Biodiversiteit is een grote bijdrage aan het oplossen van de crisis waarmee we nu kampen. Door het losweken van verschillende onderdelen bij EZK, I&W en LNV (respectievelijk klimaatmitigatie, klimaatadaptatie en ‘natuur’) en deze onder te brengen bij een specifiek Ministerie dat doelgericht deze portefeuilles kan aanpakken, wordt de Nederlandse strijd tegen klimaatverandering en achteruitgang van biodiversiteit in één klap veel slagvaardiger. Deze oplossing draagt het huidige demissionaire kabinet zelf ook al aan,

11 IPBES (2019): Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. S. Díaz, J. Settele, E. S. Brondízio E.S., H. T. Ngo, M. Guèze, J. Agard, A. Arneth, P. Balvanera, K. A. Brauman, S. H. M. Butchart, K. M. A. Chan, L. A. Garibaldi, K. Ichii, J. Liu, S. M. Subramanian, G. F. Midgley, P. Miloslavich, Z. Molnár, D. Obura, A. Pfaff, S. Polasky, A. Purvis, J. Razzaque, B. Reyers, R. Roy Chowdhury, Y. J. Shin, I. J. Visseren-Hamakers, K. J. Willis, and C. N. Zayas (eds.). IPBES secretariat, Bonn, Germany. 56 pages.

12 Scheper, J.A., Kats, R.J.M. van, Reemer, M., Kleijn, D. (2014). Het belang van wilde bestuivers voor de landbouw en oorzaken voor hun achteruitgang. Wageningen UR Alterra-rapport: 2592-50.

13 Stockholm Resilience Centre. (2016). How food connects all the SDGs. Stockholm Resilience Centre, Stockholm University. https://stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-how-food-connects-all-the-sdgs.html

alleen zijn de verschillende facetten nu te verdeeld om de juiste veranderingen te bewerkstelligen.[14,15]

Het Ministerie kan experts aantrekken, de juiste kennis verzamelen, en specifiek aandacht geven aan de thema's die dat verdienen. **Het Ministerie streeft netto biodiversiteitswinst na.** Het Ministerie zal bovendien controle uitvoeren op het beleid van de andere ministeries, om te zorgen dat dit beleid wél voldoet aan de gewenste doelen en gestelde eisen binnen het biodiversiteits- en klimaatbeleid. In Frankrijk beschikt men al over een soortgelijk Ministerie.[16] Het is dus zeker mogelijk om een dergelijk Ministerie te organiseren, zolang de politiek durft de juiste keuzes te nemen.

Het Ministerie ontwikkelt **ambitieuze, duidelijk meetbare doelstellingen** gericht op de rol van de Nederlandse natuur met betrekking tot het herstellen van de nationale en internationale biodiversiteit en het terugdringen van de klimaatverandering. Het ministerie bewaakt of deze doelstellingen behaald worden en rapporteert hierover periodiek aan de volledige Nederlandse bevolking.

Richt een Burgerberaad op voor Biodiversiteit. De Nederlandse overheid kan de klimaatdoelen alleen behalen als het lukt om de Nederlandse burgers succesvol te betrekken in het beleidsproces, zeggen zowel het Planbureau voor de Leefomgeving[17] en het Sociaal en Cultureel Planbureau.[18] Ook het Klimaatakkoord erkent dit.[19] Eén manier om burgerparticipatie te bevorderen is in de vorm van een burgerberaad: een representatieve groep burgers die de overheid op basis van een intensief deliberatief proces adviseert over complexe problemen, zoals de biodiversiteit- en klimaatcrisis. In Frankrijk was dit al succesvol: een burgerberaad voor het klimaat deed in 2020 149 voorstellen aan de overheid, waarvan er 145 direct zijn aangenomen.[20]

Het Burgerberaad voor Biodiversiteit kan de regering adviseren over complexe biodiversiteitsvraagstukken, bijvoorbeeld hoeveel van de Nederlandse natuur beschermd moet worden of hoe we de stikstofuitstoot in Nederland kunnen verlagen. Het burgerberaad kan op aanvraag van de overheid worden aangesteld en heeft een doorlooptijd van gemiddeld zes tot zeven maanden.[21] De opzet van het Burgerberaad voor Biodiversiteit wordt grotendeels gebaseerd op het Adviesrapport Betrokken bij klimaat van de Commissie Brenninkmeijer, dat de randvoorwaarden voor effectieve burgerfora uiteenzet.[22]

We pleiten voor een representatief burgerberaad van 100 tot 200 burgers, omdat het belangrijk is dat de **adviezen van het Burgerberaad voor Biodiversiteit zijn gebaseerd op een intensief onderzoeksproces**.[23] We pleiten ervoor dat de adviezen van het burgerberaad 'zonder filter' worden overgenomen door de overheid. Net zoals in Frankrijk, kan de coalitie wel gebruik maken van 'jokers' om beleidsadviezen te weigeren.

14 https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/klimaatbeleid
15 https://wetten.overheid.nl/BWBR0042394/2020-01-01
16 https://nost-france.org/2020/06/09/frans-herstelplan-om-de-ecologische-transitie-van-zeer-kleine-en-middelgrote-bedrijven-te-versnellen/
17 https://www.pbl.nl/nieuws/2020/pbl-betrek-burger-meer-bij-leefomgevingsbeleid
18 https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/10/12/klimaatbeleid-en-de-samenleving
19 https://www.klimaatakkoord.nl/themas/draagvlak-en-participatie/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaatakkoord-hoofdstuk-draagvlak
20 https://www.nrc.nl/nieuws/2020/07/03/laat-burgers-politici-helpen-organiseer-een-burgerberaad-a4004913
21 https://www.oecd.org/gov/open-government/innovative-citizen-participation-new-democratic-institutions-catching-the-deliberative-wave-highlights.pdf pagina 28
22 https://www.rijksoverheid.nl/doe-mee/documenten/publicaties/2021/03/21/adviesrapport-betrokken-bij-klimaat
23 De omvang van een burgerberaad kan verschillen van 100 tot 1000 personen. Hoe groter de groep, hoe makkelijker om de groep een goede representatie van de bevolking te maken, maar hoe moeilijker om de groep meerdere keren bijeen te krijgen. Een grote groep is eerder representatief, maar is ook lastiger vaak bijeen te krijgen.

Colofon

Dit manifest is mede tot stand gekomen door bijzondere bijdragen van kernteam JongerenXNaturalis:
Aniek Moonen - Jonge Klimaatbeweging
Anne Gentenaar - Studio de Maan
Anne Schulp - Naturalis Biodiversity Center/wetenschap
Auke-Florian Hiemstra - Naturalis Biodiversity Center/wetenschap
Benito Walker - Youth For Climate NL
Bob Kreiken - MSc Forest and Nature Conservation WUR
Ela Sari - Studente Msc Architecture & Msc Science Communication TU Delft
Esmee Geerken - Kunstenaar/wetenschap
Eva den Boer - Dutch Wavemakers/ Student MSc Governance of Sustainability
Evi Vet - Studente Msc Nutrition/ VN Jongerenvertegenwoordiger Biodiversiteit en Voedsel
Frank Wesselingh - Naturalis Biodiversity Center/wetenschap
Ianthe Minnaert - Fridays For Future
Ilse van den Dungen - Kunstenaar/Urgenda
Jamie Nee - Extinction Rebellion/ Kunstenaar
Katinka Blom - Studente HEP/ SFYN
Katja Peijnenburg - Naturalis Biodiversity Center/wetenschap
Kim van Hooijdonk - Milieudefensie/JMA (Jongeren Milieu Actief)
Koos Biesmeijer - Naturalis Biodiversity Center/wetenschap
Lieke Brackel - Student TU Delft/COP
Maarten Beijleveld - Naturalis Biodiversity Center/stagiair
Mark Boode - Teachers For Climate
Niels Raes - NLBIF/Naturalis Biodiversity Center
Pieter van Hout - KEK/Weathermakers
Welmoet Damsma - Naturalis Biodiversity Center/Educatieve Ontwikkeling

JongerenXNaturalis wordt mede mogelijk gemaakt door ASN Foundation.

Illustraties op omslag, bij inleiding en vier pijlers door Atelier Jamie Nee.
Illustraties protestborden door Moze Mertens.